

CATHARINE TITI: ÎMI PARE RĂU, BRITISH MUSEUM, ÎMPRUMUTATUL MARMUREI PARTHENONULUI NU ESTE REPATRIERE

Autor: Redacția Syntopic | 13 iunie 2023

Un articol scris de Catharine Titi pentru The Conversation

Articol original: Debate: Sorry, British Museum, a loan of the Parthenon Marbles is not a repatriation

Traducere realizată de Bogdan George Ștefan, student la Facultatea de Filozofie, Universitatea din București, pentru stagiul de practică organizat în parteneriat cu redacția Syntopic.

În ultimele săptămâni, ne-a fost adesea reamintit că s-au purtat discuții secrete între guvernul grec și British Museum pentru întoarcerea marmurei Parthenonului în Grecia. De îndată ce discuțiile au devenit cunoscute publicului, un val de optimism a trecut prin mass-media, culminând cu *The London Times* care l-a felicitat pe fostul cancelar și președinte al British Museum, George Osborne, pentru intermedierea înțelegerii. Dar în timp ce laudele premature curgeau înspre British Museum, mă uitam cu uimire și îmi mușcam limba.

Ca expert internațional în drept, care și-a petrecut ultimii doi ani lucrând la avantajele cererii de repatriere pentru cartea mea, *Marmura Parthenonului și dreptul internațional*, am avut bănuiala că încă nu s-a terminat. Sau îmi scăpa ceva? Euforia generală trebuie să fi fost pornită de ceva mai mareț decât concesiunea modestă a lui Osborne că „este de făcut o înțelegere” și aparenta sa dorință de a *împrumuta* marmura Greciei. Oare am învățat deja cu adevărat să nu ne punem speranțele într-o astfel de retorică pricepută, care pare să facă promisiuni pe care nu le-a făcut? Se pare că nu. Nevoia de a crede este atât de puternică, încât ne legăm de cea mai mică șansă și ne imaginăm că, în sfârșit, marmura se va duce acasă. Jurnalistul britanic Andrew Marr a

surprins recent această stare de exasperare în *The New Statesman*, când a cerut muzeului să returneze marmura: „Dați-o înapoi. Pentru numele lui Dumnezeu, dați-o înapoi.”.

Poseziune versus deținere

Dacă ceea ce este oferit este un împrumut, atunci Grecia nu îl poate accepta. Un împrumut ar însemna că British Museum nu numai că are în posesie marmura, dar că o și deține – o frumoasă ilustrare a sloganului juridic „posesia e nouă zecimi din lege”. Dacă le ai în posesie, le deții. Dar Grecia nu recunoaște ceea ce muzeul nu are: proprietatea marmurei. Muzeul are nouă zecimi din lege. Și muzeul știe asta. O ofertă de împrumut este o momeală cu consecințe pentru cererea Greciei care țin de legislația internațională și grecii au dreptate să fie prevăzători cu darurile oferite de British Museum. Un împrumut nu este repatriere și nu rezolvă problema de fond a deținerii.

Haideți să nu ne mai ascundem după deget. Disputa despre marmura Parthenonului nu este numai despre unde ar fi cel mai bine să se afle. Este în primul rând o dispută despre cine o deține. Este despre drepturi și greșeli și nevoia de a repara un rău din trecut.

Universitatea Heidelberg și Muzeul Antonio Salinas din Palermo au înmânat deja Atenei fragmentele pe care le-au ținut în prealabil în colecțiile lor. Anul trecut, în decembrie, Papa Francisc a anunțat că Vaticanul va returna fragmentele pe care le deține în prezent. British Museum, care deține cam jumătate din sculpturile care au supraviețuit de la Parthenon, va trebui să le urmeze exemplul. Își imaginează cineva că peste 200 de ani grecii vor trebui încă să se agite pentru returnarea marmurei? Eu nu. Este inevitabil ca marmura să meargă acasă în curând, deși eu nu cred că muzeul știe deja asta.

Atitudini schimbătoare

Atât muzeul, cât și actualul guvern continuă să reziste repatrierii. Dar cât timp pot ei rezista împotriva opoziției tot mai mari? Ceva s-a schimbat fundamental și va fi imposibil pentru British Museum și guvern să se agațe de marmură pentru mai mult timp. Atitudinile la nivel internațional față de returnarea moștenirii culturale au tot evoluat. Schimbarea atitudinilor contează. Ele arată că acum nu mai este acceptabil ceea ce era în trecut. De asemenea, schimbarea atitudinilor modelează legea internațională. Societățile evoluează. În consecință, legea se schimbă.

Acum este timpul gestului nobil, care are susținerea publicului britanic. Ed Vaizey a spus-o: returnarea marmurei ar fi „lucrul măreț de făcut”. Ar fi un gest grandios.

Există și alternative. Țineți minte ce s-a întâmplat cu bustul lui Hans Sloane din British Museum? Hans Sloane a fost unul dintre părinții fondatori ai muzeului și bustul său era cândva așezat cu mândrie. Dar a fost și deținător de sclavi. Acum câțiva ani a izbucnit un

scandal despre afișarea bustului său în British Museum. Oliver Dowen, pe atunci ministru al culturii în Marea Britanie, a atenționat muzeele naționale împotriva scoaterii obiectelor culturale contestate din colecțiile lor. Și British Museum a răspuns: nu le vom scoate.

Sigur, tehnic vorbind, bustul lui Sloane nu a fost îndepărtat. Dar unde este acum? A fost transferat tacit într-un dulap de sticlă și Sloane a fost descris ca deținător de sclavi. Timp de doi ani, am locuit pe o stradă din Londra numită după Sloane și aproape zece într-un cartier presărat cu străzi și clădiri care poartă numele lui sau al membrilor familiei sale. Nu m-am gândit niciodată la asta. Sincer, habar n-aveam cine este Sloane. Dar acum știu. Rezistența inițială a muzeului la îndepărtarea bustului lui Sloane i-a făcut mai mult rău decât ar fi făcut-o asumarea rapidă a responsabilității și acționarea în consecință. Bine ați venit în epoca schimbărilor.

Viitorul deciziei de a renunța la obiecte din colecții este dezbătut

Rămâne un detaliu practic, o problemă spinoasă ce poate duce la conflict între guvern și muzeu. Cum ar trebui marmura să fie repatriată? Ar trebui ca muzeele naționale să aibă dreptul de a scoate obiecte de artă din colecțiile lor pe baze legale sau morale? Anul trecut în octombrie, guvernul a decis să amâne intrarea în vigoare a două amendamente la *Charities Act 2022* care ar fi permis muzeelor naționale supuse restricțiilor statutare de eliminare a obiectelor de artă din colecții (British Museum fiind unul dintre ele) să facă aceasta pe baze morale.

Ar trebui ca muzeul să le returneze sau ar trebui ca parlamentul să dea o lege prin care să le transfere Atenei? Din perspectivă legală, aș prefera ca guvernul să dea o lege prin care să transfere marmura Greciei. O lege a oferit curatoria marmurei British Museum. O lege o poate trimite înapoi acasă. Ar fi mai bine ca aceasta să se întâmple cât timp grandiosul gest poate încă să fie făcut. Cu pompă. Istoria își va aminti.

Acest articol a fost tradus cu acordul publicației *The Conversation* și al autoarei.

Imagine: Unsplash